

1968, 15. červenec, Praha. - Část záznamu z tiskové konference vedoucího státně administrativního oddělení ÚV KSČ V. Prchlika k novému pojetí branné a bezpečnostní politiky KSČ a k činnosti orgánů Varšavské smlouvy.

V duchu Akčního programu se připravuje začlenění armády a bezpečnosti do struktury státu a vytvářejí se podmínky, aby Národní shromáždění a vláda mohly na základě linie branné a bezpečnostní politiky strany samostatně koncipovat státní politiku v této oblasti i realizovat ji v činnosti příslušných institucí a plnit tak funkci i společenské kontroly. Národní shromáždění už vytvořilo svůj branný a bezpečnostní výbor. V současné době soudruzi rozpracovávají statut této komise, tohoto výboru. I rozpracovávají základní funkce, které v tomto směru musí plnit plenum Národního shromáždění. I když jsme si vědomi toho, že je to práce velmi potřebná, ovšem nepomůže nám řešit všechno, pokud se rovněž nezmění kvalifikační struktura samotného pléna Národního shromáždění. V té otázce, která souvisí s kvalitou poslanců a s přípravou i příštích voleb do Národního shromáždění, které musí dát záruku, aby do Národního shromáždění se dostali lidé, kteří budou s to tyto funkce pak také naplňovat. Je připraven návrh na zřízení Rady obrany státu. Ještě se posuzuje její funkční vztah k vládě a otázka pojetí práce i struktura sekretariátu této rady. Jsme toho názoru, že by Rada obrany státu měla být orgánem vlády, že by neměla tedy stát nad vládou a zaměňovat funkce vlády, ale že by naopak měla být při vládě jako její odborný orgán v této oblasti. Jejím prvním úkolem bude posoudit potřebu, možnosti, nezbytné podmínky pro koncipování československé vojenské doktríny. Předpokládáme, že k v této problematice řekne své slovo sjezd.

S tím souvisí i problematika dalšího zkvalitňování naší vojenské koalice, samotné Varšavské smlouvy. Máme za to, že i ve Varšavské smlouvě, v pojetí jejích funkcí i vytváření vztahů uvnitř Varšavské smlouvy by mělo dojít k potřebným kvalitativním změnám. Především by se měla podle našeho názoru posílit role politického poradního výboru, ze kterého by se měl stát pravidelně, systematicky, cílevědomě pracující orgán, a který by neměl být odkázaný na to, jak bude svolán. Zatím pracuje velmi sporadicky a neplní svou funkci. Jestliže by podle našich představ takto fungoval, vytvářely by se i objektivní podmínky pro to, aby ani v systému spojeného velení nemohlo docházet k nadřazování vojenských aspektů [aspektům] politickým. Pokud se týká vztahů uvnitř této koalice, máme za to, že je třeba je zlepšit především v tom smyslu, aby byla zvýrazněna skutečná rovnoprávnost jednotlivých členů této koalice, aby každý člen této koalice se skutečně mohl, abych tak řekl, seberealizovat nebo aktivněji, iniciativně spolupodílet na koncepční práci celé té koalice. A dále máme za to, že by měl jednoznačně vytvořit záruku, aby nemohlo v této koalici docházet v seskupování skupin jednotlivých členů, aby tedy, je-li to tak možné nazvat, nemohlo v rámci této koalice docházet k frakční činnosti, která, ať její organizátoři mají jakékoliv zájmy, ve svých důsledcích vede k porušování základních článků této smlouvy, které se týkají zejména státní suverenity a principů nevmešování se do vnitřních záležitostí jednotlivých účastníků této smlouvy. Pochopitelně, že v případě sjezdových materiálů se zabýváme ještě řadou dalších problémů, to je celá struktura, tedy funkce a struktura strany, jednotlivých institucí, v armádě, bezpečnosti, systém jejich řízení a celá řada dalších.

Z diskuse:

V. Prchlík: Svolání Varšavské konference je podle mého názoru politováníhodným činem, tím spíše, že naši spojenci znali stanovisko našeho předsednictva i vlády k svolání této schůzky. Víme, že předsednictvo i vláda odmítly se společně konference zúčastnit, zaujaly odmítavé

stanovisko k jejímu svolání, ale projevíly naprostou ochotu okamžitě zahájit dvoustranná jednání s představiteli jednotlivých členských států. Politováníhodné je to, že tady dochází k svévolnému dílčímu uskupení jednotlivých států, které naše stanovisko nerespektovaly. Sám jsem se zajímal o otázku, zda existuje ve Varšavské smlouvě, zda existují nějaká ustanovení, která by dávala ostatním partnerům právo svévolně rozmisťovat nebo dislokovat své jednotky na území ostatních členských států, prošel jsem všechny dostupné materiály a v žádném z nich jsem podobný článek nenašel. Naopak. Smlouva o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci sleduje další upevňování a rozvoj spolupráce, vzájemné pomoci a jak ve své preambuli, tak v článku 8 naopak zdůrazňuje nutnost respektovat svrchovanost států, jakož i zásadu nevměšování se do jejich vnitřních věcí a záležitostí. Na základě článku 6 této smlouvy byl zpracován dokument, který je - a sice v roce 1956 -, který se nazývá Protokol o vytvoření spojeného velení ozbrojených sil států Varšavské smlouvy. I tento protokol respektuje základní články Varšavské smlouvy a zdůrazňuje, že základní opatření, zejména ta opatření, která se týkají rozmístění sil, budou vždy prováděna jen výlučně podle potřeb vzájemné obrany proti nebezpečí vnějšího nepřítele a po dohodě mezi státy, účastníky této smlouvy. Podtrhují: po dohodě. Podobná ustanovení jsou i ve Statutu spojeného velení ozbrojených sil. Při své návštěvě na generálním štábu jsem se ptal odpovědných funkcionářů, zda existují jakékoliv tajné doložky k těmto třem zmíněným dokumentům. Tito soudruzi odpovědně prohlásili, že ač se zúčastnili všech jednání, o existenci takovýchto doložek nic nevědí. V té skupině otázek, která se týká samotného spojeného velení Varšavské smlouvy, situace je zatím taková, že toto velení tvoří maršálové, generálové, důstojníci Sovětské armády a že ostatní členské armády mají v tomto spojeném velení jen své představitele, kteří ovšem zatím neměli nějaké povinnosti nebo funkce spolurozhodovat, nýbrž spíše byli v roli styčných orgánů. Proto také v minulosti i naše strana několikrát přicházela s podněty vytvořit potřebné podmínky pro to, aby spojené velení mohlo kvalitněji plnit své funkce. Jedním z těchto podmínek je i požadavek, aby spojené velení bylo složeno i z příslušných specialistů jednotlivých armád a aby jejich začlenění v tomto velení bylo takové, aby mohli spoluvytvářet a spolupodílet se v celém tom procesu poznávání a rozhodování v celém systému velení. Zatím se nedošlo k příslušným závěrům. Z hlediska další práce tohoto spojeného velení máme za to, že bude nutné ujasnit i postavení ministrů jednotlivých zemí, kteří jsou zatím nebo pracují zatím ve funkcích zástupců velitele spojeného velení. Myslím, že tento vztah nevyjadřuje plně jejich rovnoprávné postavení.

ÚSD, Sb. KV ČSFR, D II/52. - Strojopis A4, 10 s.